

Het recent opgedoken portret van een jongeman door Martinus van Grevenbroeck is geen schilderij dat onmiddellijk de aandacht trekt. Vergeleken met de grote portrettisten uit de Gouden Eeuw was de zelfs voor specialisten obscure Van Grevenbroeck slechts een bescheiden talent. Voor Landgoed Verhildersum in het Groninger Leens was dit echter een droomaankoop. De afgebeelde jongeman is namelijk Edzard Jacob Tjarda van Starckenborgh, een vroegere bewoner van de borg. Bij de verwerving van dit schilderij kreeg het museum niet alleen steun van de Vereniging Rembrandt, maar ook uit de omgeving.

Portret van Edzard Jacob Tjarda van Starckenborgh (1657-1716)

Martinus van Grevenbroeck
ca. 1670-73. Olieverf op paneel,
76,5 x 62 cm

Bijdrage: € 5.000 uit het BankGiro Loterij
Aankoopfonds

LANDGOED VERHILDERSUM, LEENS

Het portret van Edzard Jacob Tjarda van Starckenborgh is gekocht met steun van de Vereniging Rembrandt dankzij haar BankGiro Loterij Aankoopfonds, en een groot aantal donateurs

---

De thuiskomst van Edzard

Warm onthaal voor de verloren zoon van borg Verhildersum

Het bestaan van dit portret was de medewerkers van Landgoed Verhildersum niet bekend. Door een telefoontje vanuit het veilinghuis waar het zou worden geveild, werd directeur Gerrit Alssema op het werk gewezen. Alssema: ‘Mijn eerste reactie was: dat kunnen we ons niet permitteren, en mijn tweede reactie: laten wij geen kans schieten als we dit niet proberen?’ Hij polste conservator Egge Knol van het Groninger Museum of daar belangstelling voor het schilderij was. Ze waren het erover eens dat dit portret in Groningen hoort, waarbij in goed overleg werd besloten dat Landgoed Verhildersum zou proberen het aan te kopen.

CROWDFUNDING

Omdat er in Verhildersum geen budget is voor aankopen, werd contact opgenomen met de Vereniging Rembrandt, die na een dag al kon toezeggen € 5.000 – de helft van de verwachte aankoopwaarde – bij te zullen dragen. Om de rest van het bedrag bij elkaar te krijgen werd een crowdfundingactie op touw gezet: ‘Laat Edzard thuiskomen’. Op de website, via de sociale media en in e-mails aan vrienden, vrijwilligers en andere relaties werd opgeroepen een bijdrage te leveren.

Alssema: ‘Die crowdfunding was heel bijzonder, er wordt hier nog altijd over gepraat. De betrokkenheid was groot, er is over geschreven in regionale kranten en er is aandacht aan besteed op de lokale tv en radio. Het ging ook razendsnel: binnen vier dagen hadden we € 10.000 binnen.’

Was het wel verstandig een crowdfundingactie te organiseren vóór de veiling, zou deze aandacht de prijs niet kunnen opdrijven? ‘Daar hebben we van te voren goed over nagedacht’, zegt Alssema. ‘We waren ons bewust van dat risico, maar in de eerste plaats hadden we niet genoeg geld om het schilderij te kunnen kopen en in de tweede plaats dachten we dat crowdfunding vóór de veiling succesvoller zou zijn dan na de aankoop. Dat was een strategische afweging.’ Het schilderij werd uiteindelijk afgeslagen voor £ 10.000 (€ 12.359 incl. opgeld). Het wordt momenteel gerestaureerd en zal dit voorjaar een blijvende plek in de grote zaal van de borg krijgen.

BORGHEER EDZARD

Edzard Jacob Tjarda van Starckenborgh (1657-1716), telg uit een vooraanstaande Groninger familie, volgde zijn vader Allard Tjarda van Starckenborgh in 1673 op 16-jarige leeftijd op als borgheer van Verhildersum. Na het overlijden van zijn eerste vrouw hertrouwde hij in 1684 met Anna Habina Lewe, met wie hij de borg liet verbouwen. Een gevelsteen uit 1686 met hun beider wapens boven de huidige ingang van de borg herinnert nog aan dit echtpaar, evenals de tekst op een restant van een glas-in-loodraam: ‘Edzard Jacob Tiaerda van Starckenborgh Heer van Leens Majoor te Paerde ten Dienste der Voor Eenighde Nederlanden. Anna Habbinna Tiaerda van Starckenborgh Geboren Lewe Vrouw Van Leens sijn Huisvrouw Anno 1689’.

In de borg Verhildersum bevindt zich ook een portret door Van Grevenbroeck van het gezin waarin

Edzard opgroeide. Op dit bijna vier meter brede doek staat de jonge Edzard links van het midden. Hij lijkt ongeveer even oud en draagt hetzelfde pseudo-antieke militaire kostuum met leeuwenkop als in het recent verworven portret. In de achtergrond is rechts de borg afgebeeld en in het midden de Petruskerk in Leens. In het Groninger Museum is nog een derde portret van deze familie door Van Grevenbroeck waarop de drie oudste dochters zijn weergegeven.

GEBROKEN PIJLEN

Het lijkt erop dat deze drie schilderijen rond dezelfde tijd zijn gemaakt. Een precieze datering geven is echter lastig, omdat de geboortedata van de jongste kinderen uit het gezin niet bekend zijn en we ook niet weten waar Martinus van Grevenbroeck in de jaren zeventig werkzaam was. De portretten worden doorgaans rond 1670 gedateerd, maar een iets latere

ontstaansdatum is goed mogelijk. Edzard, die op het familieportret bijna even lang is als zijn oudste zuster Frederica, oogt beduidend ouder dan de 12 of 13 jaar die hij in 1670 was.

Het is daarom verleidelijk te denken dat de portretten rond 1673 zijn ontstaan, het jaar waarin Edzard borgheer werd. In dat geval was vader Allard mogelijk al overleden toen het grote familieportret werd voltooid. Interessant in dit verband zijn de gebroken pijlen in de handen van twee van zijn zonen en aan zijn voeten (niet te zien op de hier afgebeelde foto). Of de drie portretten inderdaad omstreeks 1673 zijn geschilderd en wanneer en hoe dat van Edzard uit het bezit van de familie is geraakt, zijn vragen die in de toekomst wellicht nog zullen worden beantwoord♦

Gerdien Wuestman

Redacteur van het *Bulletin van de Vereniging Rembrandt*

De grote zaal van borg Verhildersum met het portret van Edzard Jacob Tjarda van Starckenborgh en aan de wand het portret van Allard Tjarda van Starckenborgh en Gratia Susanna Clant met hun tien kinderen

Literatuur

E. Knol, 'Edzard Jacob Tjarda van Starckenborgh is weer thuis', *Stad & Lande* 26 (2017), 3, pp. 3-6

R.A. Luijtjens-Dijkveld Stol, *De borg Verhildersum en zijn bewoners*, Groningen 1970

J. Oostland, *Verhildersum. Terugkeer van de bewoners*, Leens 2016